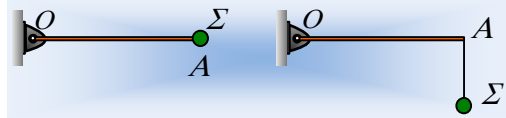

Το υλικό σημείο και η δοκός

Μια ομογενής δοκός μάζας m και μήκους l μπορεί να στρέφεται χωρίς τριβές γύρω από οριζόντιο άξονα που περνά από το άκρο της O . Στο άλλο άκρο της A προσδένεται ένα σώμα Σ της ίδιας μάζας m , το οποίο θεωρείται υλικό σημείο. Το στερεό που δημιουργείται φέρεται σε θέση, που η ράβδος είναι οριζόντια και αφήνεται να κινηθεί.

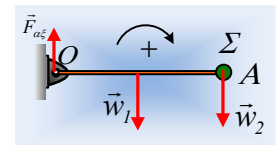
- i) Η αρχική επιτάχυνση του σώματος Σ έχει μέτρο μικρότερο, ίσο ή μεγαλύτερο από g , όπου g η επιτάχυνση της βαρύτητας;
- ii) Επαναλαμβάνουμε το πείραμα, αλλά τώρα το σώμα Σ κρέμεται μέσω νήματος μήκους $l/2$ από το άκρο A της δοκού. Η αντίστοιχη αρχική επιτάχυνση του Σ θα είναι μικρότερη, ίση ή μεγαλύτερη από g ;

Να δικαιολογήσετε τις απαντήσεις σας.

Δίνεται η ροπή αδράνειας της ράβδου ως προς τον άξονα περιστροφής της $I = ml^2/3$.

Απάντηση:

- i) Οι δυνάμεις που ασκούνται στο στερεό μας είναι αυτές του διπλανού σχήματος, οπότε εφαρμόζοντας το 2^ο νόμο του Νεύτωνα για την περιστροφική του κίνηση, γύρω από τον άξονα στο άκρο O παίρνουμε:

$$\Sigma \tau = I_o \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu} \rightarrow w_1 \frac{\ell}{2} + w_2 \ell = \left(\frac{1}{3} m \ell^2 + m \ell^2 \right) \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu} \rightarrow$$

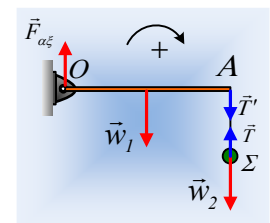
$$\alpha_{\gamma\omega\nu} = \frac{\frac{3mgl}{2}}{\frac{4}{3}m\ell^2} = \frac{9g}{8\ell}$$

Συνεπώς το υλικό σημείο Σ εκτελεί κυκλική κίνηση με επιτάχυνση (επιτρόχια), κατακόρυφη μέτρου:

$$\alpha_{\Sigma} = \alpha_{\gamma\omega\nu} \cdot \ell = \frac{9g}{8\ell} \cdot \ell = \frac{9}{8}g$$

Η επιτάχυνση δηλαδή του υλικού σημείου Σ είναι μεγαλύτερη από την επιτάχυνση της βαρύτητας.

- ii) Τώρα πια δεν έχουμε ένα στερεό. Έχουμε ένα **σύστημα** σωμάτων, που αποτελείται από μια ράβδο και ένα υλικό σημείο, ενώ οι ασκούμενες δυνάμεις έχουν σχεδιαστεί στο διπλανό σχήμα. Το ερώτημα είναι το νήμα θα μείνει τεντωμένο ή όχι; Αν είναι τεντωμένο τότε το άκρο A της ράβδου και το υλικό σημείο Σ κινούνται με την ίδια επιτάχυνση, επιτάχυνση και κάθε σημείου του νήματος. Έστω ότι συμβαίνει αυτό. Παίρνοντας το 2^ο νόμο για κάθε σώμα έχουμε:

$$\text{Ράβδος: } \Sigma \tau_o = I_o \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu,1} \rightarrow w_l \frac{\ell}{2} + T' \cdot \ell = \left(\frac{1}{3} m \ell^2 \right) \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu,1} \rightarrow$$

$$mg \frac{1}{2} + T' = \frac{1}{3} m \ell \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu,1} \quad (1)$$

$$\text{Σώμα } \Sigma: \Sigma F = m \cdot \alpha_{\Sigma} \rightarrow mg - T = m \cdot \alpha_{\Sigma} \quad (2)$$

Αλλά $T = T'$ ενώ $\ell \cdot \alpha_{\gamma\omega\nu,1} = \alpha_{\Sigma}$ και με πρόσθεση κατά μέλη των (1) και (2) παίρνουμε:

$$\frac{3}{2} mg = \frac{4}{3} m \cdot \alpha_{\Sigma} \rightarrow \alpha_{\Sigma} = \frac{9}{8} g \quad (3)$$

Επιστρέφουμε στην (2) παίρνοντας:

$$T = mg - m \alpha_{\Sigma} = -\frac{1}{8} mg$$

Αλλά αρνητική τιμή τάσης, σημαίνει ότι η τάση έχει αντίθετη φορά από αυτή που έχουμε σχεδιάσει. Αυτό όμως σημαίνει ότι το νήμα «σπρώχνει» το σώμα Σ , πράγμα άτοπο!

Κατά συνέπεια τα δυο σώματα δεν κινούνται μαζί, οπότε το Σ δέχεται μόνο το βάρος αποκτώντας επιτάχυνση g .

Σχόλιο:

Η σχέση (3) που παραπάνω βρήκαμε για την επιτάχυνση του Σ στο άκρο νήματος, είναι ίδια με την επιτάχυνση του Σ , όταν έχει προσδεθεί στη ράβδο. Αυτό σημαίνει ότι αν πρόκειται να κινηθούν μαζί ράβδος και Σ , δεν έχει καμιά σημασία το μήκος του νήματος. Η κατάσταση είναι ίδια ωσάν το σώμα να έχει προσδεθεί στο άκρο A της ράβδου.

dmargaris@gmail.com